

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás és hamisítás elleni küzdelem

(2009/C 100/04)

2008. január 17-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Eljárási Szabályzata 29. cikkének 2. bekezdése alapján úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményét dolgoz ki a következő tárgyban:

A nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás és hamisítás elleni küzdelem.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2008. október 1-jén elfogadta véleményét. (Előadó: Edgardo Maria IOZIA.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság október 22–23 -án tartott 448. plenáris ülésén (a 2008. október 23-i ülésnapon) egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság sajnálja, hogy a nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás és hamisítás megelőzésére és leküzdésére mostanáig tett kezdeményezések elégtelennek bizonyultak a jelenség terjedésének megállításához. Amint azt a 2004–2007-es cselekvési tervben már az Európai Bizottság is kiemelte, jóllehet a közösségi jogi keretek megszilárdultak és megerősödtek, az állami és magánszektorbeli szervezetek közötti információcsere, illetve a tagállamok releváns hatóságai közötti hatékony együttműködés teljes körű kifejlesztése még hátravan.

1.2 Az Európai Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a csalásmegelőzési rendszer hatékony alkalmazásának fő akadályát mind a csalókra, mind a veszélyeztetettnek ítélt személyekre vonatkozó EU-n belüli adatcsere nehézsége jelenti. Az eredményes megelőző intézkedések biztosítása érdekében úgy tűnik, bővíteni kell a csalókra vonatkozó információcsere módszereit, mégpedig a tagállamok illetékes hatóságai közötti együttműködési csatornák fejlesztése révén.

1.3 A csalás hatékony megfékezésének további akadályát a nyomozási hatáskörökre vonatkozó tagállami jogszabályok következetlensége, illetve a szankciók eltérő szintje képezi. Ezért úgy tűnik, a nemzeti jogszabályok harmonizálása a legjobb módja annak, hogy eredményesen gátat vessünk ennek a jellemzően nemzetközi bűncselekménytípusnak.

1.4 Az EU-nak ezért egy sor intézkedés meghozatalával fejlesztenie kell a nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás és hamisítás elleni küzdelmet célzó stratégiáját. E cél elérése érdekében:

— elő kell mozdítani a köz- és magánszereplők közti információcsere;

— fokozni kell az illetékes tagállami hatóságok közti együttműködést;

— a nemzetközi adatcsere lehetővé tétele és a csalás megelőzése érdekében proaktív módon harmonizálni kell a nemzeti jogszabályokat az Unióban, különös tekintettel az adatvédelmi rendelkezésekre;

— biztosítani kell, hogy minden illetékes nemzeti hatóság hozzon létre a csalás kockázatának szintjét szükség esetén jelző információkat tartalmazó digitális adatbázist;

— meg kell bízni az Európolt, hogy kövesse nyomon a csalás megelőzésére és leküzdésére tett erőfeszítéseket, és hangolja össze a meglévő adatbázisokat; valamint

— célzott tájékoztatási kampányokat kell indítani a fogyasztói szervezetek részvételével annak érdekében, hogy a felhasználókat figyelmeztessék a nem készpénzes fizetőeszközök használatával kapcsolatos lehetséges kockázatokra, és így a tájékozottabb lakosság részvételével hatékonyabban és idejében lehessen felvenni a harcot a csalás ellen.

2. A nem készpénzes fizetőeszközök és a velük összefüggő csalás terjedése

2.1 A jelenlegi globális gazdaság egyik kulcsjelensége a nem készpénzes fizetőeszközök – például betéti és hitelkártyák, illetve online fizetési módok – jelentős térnyerése. Az elektronikus fizetőeszközökkel bonyolított tranzakciók mennyiségben és értékben is egyre növekvő hányadát alkotják az országokon belüli, illetve határokon átnyúló tranzakcióknak, és ez a trend a piacok és az elektronikus fizetési technológiák fejlődésével várhatóan tovább gyorsul majd.

2.2 Annak szükségessége, hogy a képzéshez képest alternatívát jelentő fizetőeszközök uniós szintű fejlesztése garantálva legyen, kapcsolódik a tőkemozgások liberalizálásának folyamatához és a Gazdasági és Monetáris Unió megvalósításához. A modern technológiákon alapuló gazdaság működése elképzelhetetlen hatékony fizetési rendszer nélkül, mivel e rendszer közvetlenül fokozza a pénzügyi szektor versenyképességét, és így az egész gazdaság hatékonyságát növeli. Bizonyított tény, hogy az elektronikus fizetési rendszerek – megkönnyítve a termékek és szolgáltatások megvásárlását – ösztönzik a fogyasztást és a gazdasági növekedést. Becslések szerint az Európai Unióban évente 231 milliárd (kézpénzes és nem kézpénzes) műveletet végeznek, összesen 52 000 milliárd EUR értékben.

2.2.1 Az elmúlt években világszerte nőtt a nem kézpénzes tranzakciók volumene. Konkrétan 2004-ben az EU 25 tagállamán belül átlagosan lakosonként 142 (ebből 32,3 kártyás művelet), az euróövezet tagállamaiban 150 (28,3 kártyás művelet), az USA-ban pedig 298 (47,5 kártyás művelet) nem kézpénzes tranzakciót bonyolítottak. 2006-ban ugyanezek a szám adatok a következőképpen alakultak: az EU 25 tagállamában 158 (ebből 55,2 kártyás művelet), az euróövezet tagállamaiban 166 (ebből 50,5 kártyás művelet) az USA-ban 300 (145,1 kártyás) tranzakció esett egy főre. Az EU-n belül az egy lakosra jutó legtöbb nem kézpénzes tranzakciót 2006-ban Finnországban bonyolították, ahol 294 tranzakciót regisztráltak, amelyből 153,9 kártyás fizetőeszközzel történt; ezt Hollandia követi 257 tranzakcióval, amiből 103,2 volt kártyás művelet, majd az Egyesült Királyság 239 tranzakcióval, amiből 111,4 volt kártyás művelet (1).

2.2.2 2006-ban Spanyolország rendelkezett a legnagyobb számú, összesen 1 291 000 POS terminállal; terminálonként 1 276 tranzakcióra került sor, átlagosan 52 EUR értékben. Ezt Franciaország követi, 1 142 000 terminállal, illetve terminálonként 4 938 tranzakcióval, átlagosan 51 EUR értékben; majd Olaszország 1 117 000 terminállal, terminálonként 690 tranzakcióval, átlagosan 93 EUR értékben. A terminálonként legtöbb tranzakciót regisztráló EU-tagország Finnország volt, ahol egy terminál 7 799 tranzakciót bonyolított, átlagosan 35 EUR értékben; igaz, mindössze 105 000 terminál mellett. Ugyanakkor Írországban volt a legmagasabb az egyéni hitel- és betétikártya-tranzakciók átlagos értéke (94 EUR), igaz, mindössze 53 000 POS-terminálon (2).

2.2.3 Egy EU-szintű harmonizált jogi keretszabályozás révén a szolgáltatók ésszerűsíthetik a fizetési infrastruktúrákat és szolgáltatásokat, a felhasználók pedig nagyobb választékot és egyúttal magas szintű védelmet élvezhetnek.

(1) Az adatok forrása: Európai Bizottság, COM(2005) 603 végleges, Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a belső piaci fizetési szolgáltatásokról, SEC(2005) 1535.

(2) Forrás: a Banca d'Italia 2007. évi jelentésének melléklete. Az adatok az EKB, a BIS, a Poste Italiane S.p.A. és a Banca d'Italia által szolgáltatott adatokon alapulnak.

2.3 Ahhoz, hogy ezeket a fizetési módokat az egész világon használni lehessen, hatékonyak, könnyen kezelhetőnek, széles körben elfogadottnak, megbízhatóknak és viszonylag alacsony áron hozzáférhetőnek kell lenniük. Mivel a hatékonyság a biztonságtól függ, a lehető legmagasabb szintű – gazdaságilag életképes – technikai védelmet kell alkalmazni, miközben a biztonsági szint javítását a csalási statisztikák ellenőrzésével és specifikus biztonsági mércék felállításával kell nyomon követni.

2.3.1 A csalás egyre gyakoribbá válása csökkentheti az e fizetőeszköz-rendszerek iránti fogyasztói bizalmat, ezért az elektronikus kereskedelem elterjedésének egyik fő akadályaként tartják számon. További következményként csorba esik a kereskedők hírnevén, és a fogyasztók kevésbé tartják majd biztonságosnak az ilyen rendszereket.

2.4 A transznacionális csalások gyakoribbak, mint az országon belüliek, különösen a távfizetéssel kapcsolatos – főként interneten keresztül végzett – műveletek esetében. Az Európai Bizottság adatai szerint (3) a kártyákkal kapcsolatos csalások összege 2000-ben elérte a 600 millió EUR-t, vagyis a bankkártyaágazat az évi forgalmának mintegy 0,07 %-át; a növekedés különösen a távolságból bonyolított (telefonos, postai vagy internetes) fizetési műveletek esetében volt nagy. A közelmúltban végzett vizsgálatok rávilágítottak arra, hogy 2006-ban az Európai Unióban 500 000 kereskedelmi vállalat volt érintett a nem kézpénzes fizetőeszközökkel elkövetett csalásokban; a csalással elkövetett tranzakciók száma 10 millió volt, a károk pedig mintegy egymilliárd eurót tesznek ki, ami majdnem a kétszerese a 2005-ben észleltnek. A szóban forgó csalások által leginkább érintett országok az Egyesült Királyság, Franciaország, Olaszország, Spanyolország és Németország voltak.

2.5 Mivel a hasonló csalások egyre nagyobb, határokon átnyúló problémát jelentenek, összeurópai, koherens, megelőző jellegű stratégiára van szükség ellenük. Jóllehet az egyres tagállamok egyedi védőintézkedései is hatékonyak lehetnek, ezek nem elegendőek a fizetőeszközökhöz kapcsolódó csalások veszélyének kezelésére.

2.6 A piaci igények kielégítése és az új technológiák használata iránti bizalom kiépítése érdekében továbbá több erőfeszítést kell tenni a biztonságos elektronikus aláírás kifejlesztésére, az Európai Parlament és a Tanács 1993. december 13-i 1999/93/EK irányelve által elindított kezdeményezések keretében. Az elektronikus aláírás az e-kormányzati projekt beindításához is elengedhetetlen. Az Unió által társfinanszírozott STORK projekt célja a rendszer-interoperabilitáshoz kapcsolódó problémák megoldása.

(3) Az adatok forrása: Európai Bizottság, COM(2004) 679 végleges, 2004. október 20., A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, az Európai Központi Banknak és az Europolnak: Új EU cselekvési terv (2004–2007) a nem kézpénzes fizetőeszközökkel kapcsolatos csalások megelőzésére, SEC(2004) 1264.

2.7 Az Európai Bizottság kiemelte, hogy az ellopott, illetve hamisított készpénzen kívüli fizetőeszközökkel összefüggő csalásokat elsősorban bűnszervezetek követik el, amelyek gyakran komplex személyi struktúrával, felszereltséggel és logisztikai támogatással rendelkeznek, és határokon átnyúló alapon működnek. E szervezetek kifinomult technikákat alkalmaznak az internetes fizetési csalások elkövetése, illetve a fizetőkártyák hamisítása terén. Gyorsan képesek változtatni működési módszereiket, hogy megkerüljék az ellenük irányuló ellenintézkedéseket.

2.7.1 A nyomozások eredménye az összetettebb csalástípusok esetében azt mutatta, hogy a bűnszervezetek rendszerint bizonyos sztenderd, kipróbált és bevált eljárásokat alkalmaznak, amelyek a következő formát ölthetik:

- a kiszemelt vállalkozás azonosítása, amelybe a banda egyik tagja éjszaka betör, vagy záróra után elrejtőzik azzal a céllal, hogy egy olyan speciális elektronikus eszközt telepítsen a pénztárgéphez kapcsolódó POS rendszerbe, amelyen keresztül ellopják a fizetőkártyák mágneses csíkján található kódokat és a hozzájuk tartozó PIN-kódokat;
- az említett elektronikus eszközökön tárolt adatokat később fizikai vagy elektronikus úton – GSM vagy Bluetooth technológia használatával – nyerik ki, hogy létrehozzák a fizetőkártyák kódjaival – és a megfelelő PIN-kóddal – ellátott hamis műanyag kártyákat;
- az illegálisan reprodukált hitel- és betéti kártyákat később áruvásárlásra vagy készpénzfelvételre használják, és nem csak azokban az országokban, ahol az adott kódokat ellopták.

3. A közösségi jogi keret

3.1 Tekintettel arra, hogy az EU egyik alapvető célkitűzése a működőképes belső piac létrehozása, amelynek létfontosságú elemét képezik a fizetési rendszerek, az évek során specifikus intézkedéseket vezettek be a fizetőkártyákkal összefüggő csalással szembeni közös stratégia kialakítása érdekében, amelyek két fő irányvonalat követnek:

- a kártyabirtokos és a kártyát kiadó intézmény közötti szerződési feltételek, valamint a fizetési eljárásokra vonatkozó feltételek harmonizálására irányuló intézkedések; valamint
- az egyes tagállamok által hozott intézkedések, amelyek bűncselekménynek minősítik a fizetőkártyákkal kapcsolatos csalást, hatékony és visszatartó erejű szankciókat alkalmazva ellene.

3.2 Az első csoportba a következők tartoznak:

- az Európai Bizottság 1987. december 8-i 87/598/EKG ajánlása a *pénzügyintézetek, a kereskedők és szolgáltatók, valamint a fogyasztók közötti viszonyról*, amelynek célja az elektronikus fizetési tranzakciók magatartási kódexének kialakítása és ezen keresztül fogyasztóvédelmi rendszerek bevezetésének biztosítása;
- az Európai Bizottság 1988. november 17-i 88/590/EKG ajánlása a *kártyabirtokosok és a kártyakibocsátók közötti viszonyról*, amely felhívja a kártyakibocsátókat, hogy fogadjanak el közös szerződési feltételeket a fizetőeszköz és a hozzá kapcsolódó adatok biztonságával, valamint a kártyabirtokosnak a fizetőeszköz elvesztése, ellopása, illetve illegális másolása esetén felmerülő kötelezettségeivel kapcsolatban;
- az Európai Bizottság 1997. július 30-i 97/489/EK ajánlása, melynek célja magas szintű fogyasztóvédelem kialakítása az elektronikus fizetőeszközök területén. Ez utóbbi ajánlás megnevezi az elektronikus fizetőeszközök kibocsátásához, illetve használatához kapcsolódó szerződési feltételekben feltüntetendő minimális információkat;
- az Európai Parlament és a Tanács 2005/60/EK irányelve (2005. október 26.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről, melynek alapján – a készpénzhasználatot korlátozó rendelkezések révén – később létrejött a pénzmosás elleni rendszer;
- az Európai Parlament és a Tanács 2007. november 13-i 2007/64/EK irányelve a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról, melynek célja biztosítani a prudenciális előírásokra vonatkozó nemzeti rendelkezések összehangolását, új pénzforgalmi szolgáltatók piacra jutását, a tájékoztatási követelményeket, illetve a pénzforgalmi szolgáltatások igénybe vevőinek és nyújtóinak a jogait és kötelezettségeit.

3.3 Ami a második csoportot illeti, tekintettel a csalások elszaporodására és arra, hogy a megelőző intézkedéseket korábban többnyire nemzeti szinten hozták, eddig a következő intézkedésekre került sor:

- az Európai Bizottság COM(1998) 395 közleménye a *nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás és hamisítás elleni fellépés kereteiről*, amelyben a Bizottság a fizetési eszközök és az azokat támogató rendszerek megfelelő biztonságát előmozdító intézkedéscsomagra tett javaslatot;

- a Tanács 2000. október 17-i 2000/642/IB határozata a tagállamok pénzügyi hírszerző egységeinek az információcsere terén folytatott együttműködésére vonatkozó rendelkezésekről, amely meghatározta a tagállamok pénzügyi hírszerző egységei közötti együttműködés minimális szintjét;
- az Európai Bizottság 2001. február 11-i COM(2001) 11 közleménye *a nem készpénzes fizetőkészítőkkel összefüggő csalás és hamisítás megelőzéséről*, amelyben a Bizottság meghirdette a csalás megelőzésére irányuló 2001–2003-as uniós cselekvési tervét. A terv megállapítja, hogy a megelőzés sarkalatos pontja az illetékes állami hatóságok és a fizetőkészítők közötti együttműködés. A közlemény rámutat arra, hogy a csalások elkövetésének lehető leghatékonyabb megelőzése vagy minimalizálása érdekében a legfontosabb lépéseket a tranzakciók biztonságát növelő technikai fejlesztések, pl. chipkártyák, illetve a fizetési eszközök vagy egyéb elemek (pl. PIN- vagy egyéb kódok) elvesztése vagy ellopása esetére kialakítandó gyors bejelentési mechanizmusok bevezetése jelenti;
- a cselekvési terv szerint mindenfajta hatékony megelőzési stratégia létfontosságú eleme az információcsere, különösen a bankok és az állami hatóságok között, a tagállamok között és azokon belül is. E cél érdekében a cselekvési terv a csalás elleni küzdelem valamennyi érintettje (a hitelkártya-kibocsátók, a bankszövetkezetek, a hálózati operátorok, az Europol, a nemzeti rendfenntartó erők stb.) közötti állandó párbeszéd kialakítására irányuló mechanizmus bevezetését szorgalmazza. Az Európai Bizottság továbbá nemzetközi konferenciák megrendezésére is javaslatot tett, tapasztalt rendőri vezetők és rendőrbírók bevonásával, a fizetőkészítőkkel összefüggő csalás problémájával és a pénzügyi rendszerekre tett hatásával kapcsolatos tudatosság növelése érdekében;
- a Tanács 2001. május 28-i 2001/413/IB kerethatározata *a nem készpénzes fizetőkészítőkkel összefüggő csalás és hamisítás elleni küzdelemről*. Ez a kerethatározat felhívja a tagállamokat, hogy vezessenek be hatáson, arányos és visszatartó erejű szankciókat – beleértve legalább a súlyos esetekben a szabadságvesztés-büntetéseket is, amelyek kiadatáshoz vezethetnek – az IT-eszközök, elektronikus berendezések vagy egyéb, specifikusan erre a célra kialakított eszközök felhasználásával véghezvitt, fizetőkártyákkal kapcsolatos csalások esetére, beleértve a következőket:
 - fizetőkészítő ellopása vagy más módon történő jogellenes eltulajdonítása,
 - fizetőkészítő jogosulatlan felhasználás céljából történő hamisítása vagy meghamisítása,
 - jogellenesen eltulajdonított, illetve hamis vagy hamisított fizetőkészítő elfogadása, megszerzése, szállítása, más személy részére történő értékesítése vagy átruházása, illetve birtoklása jogosulatlan felhasználás céljából,
- számítógépes adatok jogosulatlan bevétele, módosítása vagy hozzáférhetetlenné tétele, illetve számítógépes program vagy rendszer működésébe való jogosulatlan beavatkozás,
- hasonló csalások elkövetésére specifikusan alkalmas berendezések, számítógépes programok vagy más eszközök jogosulatlan előállítása, elfogadása, értékesítése vagy tervezése;
- a határozat továbbá specifikus kereteket alakított ki a nemzetközi együttműködésre, amelynek keretében a tagállamok kötelesek kölcsönös nyomozati segítséget nyújtani egymásnak a kerethatározat által meghatározott bűncselekmények tekintetében. Ennek érdekében megállapítja, hogy a tagállamoknak operatív kapcsolattartási pontokat kell kijelölniük, vagy a meglévő operatív struktúrákat használhatják a tagállamok közötti információcsere, illetve egyéb kapcsolattartás céljaira;
- az Európai Bizottság 2004. október 20-i COM(2004) 679 közleménye: *Új EU cselekvési terv (2004–2007) a nem készpénzes fizetőkészítőkkel kapcsolatos csalások megelőzésére*. A cselekvési tervvel az Európai Bizottság tovább kívánta erősíteni a csalások megelőzésére szolgáló meglévő kezdeményezéseket, hogy a mind gyakoribb adatfeltörésekre és személyazonossággal való visszaélésekre tekintettel elősegítse a fizetőkészítőkbe vetett bizalom fenntartását és növelését. Az Európai Bizottság prioritásai a fizetési termékek és rendszerek biztonsága, valamint az állami hatóságok és a magánsetektor közötti fokozott együttműködés voltak, amelyeket a következő intézkedések révén kívánt elérni:
 - az EU csalásmegelőzési szakértői csoportjának megerősítése és munkájának átszervezése,
 - összehangolt megközelítés alkalmazása a fizetőkészítők gyártói, a fizetőkészítőkhez kapcsolódó szolgáltatók és az illetékes hatóságok között annak érdekében, hogy az elektronikus fizetési rendszerek felhasználói számára a lehető legmagasabb szintű gazdaságilag életképes technikai védelmet lehessen biztosítani,
 - információcsere az érintettek között, a csaláskísérletek korai felderítése és jelentése érdekében,
 - fokozott együttműködés az EU adminisztratív hatóságai között a fizetőkészítőkkel összefüggő csalás megelőzése érdekében, a nemzeti igazságügyi szervek csalással szembeni nyomozási kapacitásainak fokozása révén; valamint
 - az EU-n belül elvesztett vagy ellopott kártyákkal kapcsolatos új értesítési eszközök bevezetése.

4. Megjegyzések és javaslatok

4.1 Jóllehet a közösségi jogi keretek fejlődtek és megerősödtek, az állami és magánszektorbeli szervezetek közötti információcsere, illetve a tagállamok illetékes hatóságai közötti hatékony együttműködés teljes körű kialakítása még várat magára. E cél érdekében – és részben az EU újabb tagállamokkal való bővülésére tekintettel – a kerethatározat és az ajánlások rendelkezéseit valamennyi EU-tagország nemzeti jogszabályaiba át kell ültetni.

4.1.1 Az Európai Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a csalásmegelőzési rendszer hatékony alkalmazásának fő akadályát mind a csalókra, mind a veszélyeztetettnek ítélt személyekre vonatkozó EU-n belüli adatcsere nehézkessége jelenti. A 2004–2007-es cselekvési terv ezért hangsúlyozta, hogy a határokon átnyúló adatcsere megkönnyítése érdekében az EU-n belül harmonizálni kell az adatvédelmi rendelkezéseket, részben a meglévő uniós adatvédelmi szabályok összehangolása révén.

4.2 A hatékony megelőző fellépés biztosítása érdekében az EGSZB megfontolásra javasolná az egyes illetékes nemzeti hatóságok számára egy olyan digitális adatbázis létrehozásának lehetőségét, amelybe a kártyakibocsátó vállalatok bevihetnék a következő adatokat: az értékesítési pontokra és a csalásra alkalmas tranzakciókra vonatkozó információk; az értékesítési pontok és azon vállalkozások jogi képviselőinek azonosító adatai, melyeknek a kártyás tranzakciók elfogadására feljogosító szerződéseit biztonsági okokból vagy a rendőrség tudomására jutott jogellenes magatartás miatt felbontották; a kártyabirtokosok által el nem ismert, illetve a rendőrségnek jelentett tranzakciók részletes azonosító adatai; illetve a csalás céljából manipulált ATM-ekre vonatkozó információk. A nemzeti jogszabályok megfelelő figyelembevétele mellett ez az archívum egyebek között az illegális tevékenységek elemzését, valamint a hitelkártyákkal és egyéb fizetőeszközökkel elkövetett csalások megelőzését és üldözését célzó – akár nemzetközi szintű – rendőri együttműködés elősegítését szolgálhatná.

4.3 A csalókra vonatkozó információk cseréje mellett megfelelő együttműködést kell kialakítani a tagállamok illetékes hatóságai között, a csalás megelőzésében érintett szereplők – különösen a rendőrségek és a fizetőkártyákat kibocsátó társaságok – közötti adatgyűjtés és adatcsere kiterjesztésére vonatkozó új kezdeményezéseken keresztül.

4.3.1 E cél érdekében oly módon lehetne korszerűsíteni az euró hamisítása elleni küzdelemmel kapcsolatos együttműködési struktúrákat, hogy az illetékes nemzeti hatóságokat is közvetlenül bevonják a nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás megelőzésébe.

4.3.2 E tekintetben meg kellene fontolni annak a lehetőségét, hogy az Europol – melynek megbízása az 1999. áprilisi tanácsi határozat óta a készpénzes és egyéb fizetőeszközök hamisítása elleni küzdelemre is kiterjed – megbízást kapjon a nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás megelőzését és

leküzdését célzó fellépések nyomon követésére, a következő célokat tartva szem előtt:

- a kártyahamisítási esetekre vonatkozóan az egyes tagállamokban létrehozott adatbázisok kezelésének koordinálása, hozzáférést biztosítva a többi tagállam illetékes hatóságai részére is, hogy hatékony nyomozást tudjanak folytatni;
- valós idejű értesítések küldése a fizetőkártya-gyártó és -kibocsátó társaságok részére a többi tagállamban felderített csalási esetekről;
- a 2001. május 28-i 2001/413/IB kerethatározatban részletezett információk cseréjének megkönnyítése a tagállamok rendfenntartó erői és igazságügyi hatóságai között.

4.4 Ezzel kapcsolatban az EGSZB azt javasolja, hogy fontolóra kellene venni egy olyan hálózat kialakítását, amely a nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás és hamisítás elleni küzdelemben érintett rendfenntartó erőket és nyomozó hatóságokat tömörítené. Ez lehetővé tenné a tanúsított elektronikus levelezési rendszeren keresztül történő közvetlen információcserét, elősegítve az adatbázisokhoz való szélesebb körű hozzáférést.

4.4.1 Egy ilyen kezdeményezéshez előzetesen meg kell állapodni arról, hogy a szóban forgó archívumok mely konkrét adatokat tartalmazzák, és a kezdeményezésnek – az Európai Parlament és a Tanács 2007. november 13-i 2007/64/EK irányelvének 79. cikkével összhangban – kompatibilisnek kell lennie a személyes adatok védelmére vonatkozó nemzeti jogszabályokkal. Ugyanakkor valódi előrelépést jelentene a nem készpénzes fizetőeszközökkel összefüggő csalás elleni küzdelemben, mivel közvetlenül, valós időben, túlzott bürokrácia nélkül biztosítaná a nyomozó hatóságok számára a szükséges információkat. Mindenképpen meg kell határozni uniós szinten a kicserélhető információk fajtájára vonatkozó minimumszabályokat, hogy közös platformot biztosítsunk a csalás elleni küzdelemben felhasználható adatok számára a személyes adatok védelméről szóló 1995/46/EK irányelv rendelkezéseinek megfelelő tiszteletben tartása mellett.

4.5 A csalás megfékezésének legfőbb akadályát az EU-ban a nyomozási hatáskörökre vonatkozó tagállami jogszabályok következetlensége, illetve a szankciók eltérő szintje képezi. Ez azt jelenti, hogy a csalások azon országokra összpontosulnak, ahol az ellenőrzésekért felelős szervek vizsgálati hatáskörei kevésbé erősek, illetve ahol az alkalmazandó büntetések nem képesek betölteni visszatartó funkciójukat. Ezért úgy tűnik, a nemzeti jogszabályok harmonizálása az egyetlen módja annak, hogy eredményesen gátat vessünk az effajta csalásoknak, mivel – amint az már a 2004–2007-es cselekvési tervben is kiemelten szerepelt – a korábbi kezdeményezések elégtelennek bizonyultak a fizetőkártyákkal kapcsolatos csalások jelentette veszély leküzdéséhez.

4.5.1 E kérdéssel kapcsolatban ⁽¹⁾ ellenőrizni kell, hogy a tagállamok ténylegesen átültették-e nemzeti büntetőjogi rendelkezéseikbe a Tanács 2001. május 28-i 2001/413/IB kerethatározatának 2., 3. és 4. cikkében foglalt szankciókat a fizetőeszközökkel, számítógépekkel és speciális eszközökkel kapcsolatos bűncselekmények tekintetében. A tagállamok szuverenitását tiszteletben tartva ellenőrizni kell, hogy a bűncselekményekre alkalmazott szankciók valóban visszatartó erejűek-e, többek között a törvény által kiszabott büntetések szigora tekintetében. Egyúttal EU-szinten harmonizálni kell az egyforma súlyosságú csaláseletekre kiszabott büntetéseket, például a pénzmosás elleni küzdelem terén jelenleg tervezett változtatások mintájára.

4.6 A javasolt kezdeményezések elősegítenék a csalás elleni hatékony küzdelmet, és előmozdítanák egy olyan egységes eurofizetési térség (SEPA) kialakítását, amelyben az egész euroövezetben egyetlen számláról, egységes alapfeltételek mellett lehet bonyolítani a nem készpénzes tranzakciókat, a tartózkodási helytől függetlenül, megszüntetve mindenfajta megkülönböztést a hazai és határokon átnyúló tranzakciók között.

4.7 Az EU-nak különféle intézkedések révén fejlesztenie kell a fizetőeszközökkel összefüggő csalás és hamisítás elleni stratégiáját. E téren kulcsfontosságú a lakosság tájékoztatása azzal a céllal, hogy a hitel- és fizetőkártya-felhasználókban jobban tudatosuljanak a nem készpénzes fizetőeszközökkel kapcsolatos kockázatok. A nem kellőképpen felkészített fogyasztók például könnyen az adathalászat áldozatává eshetnek. Az EU intézmé-

nyeinek az Európai Bizottság által koordinált európai kampányokkal kell segítenie a nagyközönség tájékoztatását.

4.8 A fogyasztói és vállalkozói szervezeteknek kulcsszerepet kell játszaniuk e folyamatban: a közöttük létrejövő szoros együttműködés elősegítheti egy korai előrejelző rendszer kialakítását, az éberség fokozását, és információkat szolgáltathat a legelterjedtebb és a legújabbban felfedezett gyakorlatokról. Ehhez gyakorlati, könnyen hozzáférhető tanácsadást magában foglaló, célzott fogyasztótájékoztatási kampányokra van szükség azzal a céllal, hogy közismertebb legyen a fizetőkártyák működési mechanizmusa és az, hogy mi a teendője annak a kártyatulajdonosnak, aki arra gyanakszik, hogy csalás áldozata lett.

4.9 A tagállamok elkötelezettségének a csalás elleni szigorúbb és megfelelően végrehajtott szankciókban is tükröződnie kell. A más EU-tagállamokban, illetve – egyes különösen súlyos bűncselekmények esetében – a harmadik országokban elkövetett jogellenes cselekmények tekintetében a releváns büntetőjogot egyetemesen alkalmazhatóvá kell tenni, az európai igazságügyi térség kiterjesztése révén. A szóban forgó bűncselekmények üldözésére és szankcionálására vonatkozó javaslatokkal párhuzamosan e gyakorlat is egyre elterjedtebbé válik. Mivel a fizetőeszközökkel kapcsolatos csalásokat általában nemzetközileg szervezett bandák követik el, az effajta csalás ellen hatékony eszközt jelentene az ENSZ Közgyűlése által 2000. november 15-én, illetve 2001. május 31-én elfogadott, nemzetközi szervezett bűnözés elleni ENSZ-egyezmény és annak jegyzőkönyvei, amelyek szigorú intézkedéseket írnak elő az effajta nemzetközi bűncselekményekkel szemben.

Kelt Brüsszelben, 2008. október 23-án.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

⁽¹⁾ A Bizottság 2008. április 22-i, *Jelentés az Unióban elkövetett, készpénzen kívüli fizetőeszközökkel összefüggő csalásokról: a 2004–2007-es uniós cselekvési terv végrehajtása* című munkadokumentuma (SEC(2008) 511) a hatékony szankciók szükségességét hangsúlyozza, tekintettel arra, hogy egyes tagállamokban a büntetések túl enyhék ahhoz, hogy elrettentő hatásuk legyen, amint azt az Európai Bizottság által a 2001. május 28-i 2001/413/IB tanácsi kerethatározat végrehajtása érdekében hozott tagállami intézkedésekről 2004. áprilisában [COM(2004) 356], illetve 2006. februárjában [COM(2006) 65] előterjesztett két jelentés kimutatta.